

Правове регулювання післявоєнного відновлення економіки України

АНОТАЦІЯ. У статті показано, що дослідження правового регулювання післявоєнного відновлення економіки України обумовлене важливістю завдань, які стоять перед українським суспільством і державою у сфері відновлення економіки після закінчення військових дій на території України. Охарактеризовано основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики країни. Виокремлено особливості відновлення регіонів та територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України та продемонстровано, що вони визначаються законами України «Про засади державної регіональної політики» та «Про регулювання містобудівної діяльності». Здійснено ґрунтовний огляд механізмів дії цих законів в контексті вимог відновлення країни на засадах державної регіональної політики та принципів регулювання у секторі містобудування. Анонсовано та охарактеризовано презентований 10 травня 2024 року Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України проект Закону України «Про засади відновлення України», який наразі знаходиться на етапі доопрацювання. Окремо наголошено на необхідності належної інституційно-правової підготовки до використання існуючої правової бази в процесі відновлення, зокрема позитивно оцінена діяльність утвореної Указом Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022 Національної ради з відновлення України від наслідків війни, яка розробила План відновлення України. Констатовано, що важливими є міжнародне обговорення та міжнародна підтримка питань повоєнного відновлення нашої країни на платформах таких міжнародних заходів, як Конференція в Лугано (липень 2022 р.); Берлінська конференція (жовтень 2022 р.); Конференція з відновлення України у Римі (квітень 2023 р.); Конференція в Лондоні (червень 2023 р.); Конференція в Берліні (червень 2024 р.).

В Україні сформоване законодавство, спрямоване на врегулювання процесів післявоєнного відновлення економіки України. Однак зазначене законодавство потребує свого подальшого розвитку та конкретизації. Актуальним у цьому відношенні є прийняття окремого спеціального комплексного закону про післявоєнне економічне відродження України та приведення відповідності із ним інших законів України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: правове регулювання, післявоєнне економічне відродження, відновлення економіки, відновлення територій, проект місцевого розвитку, проект регіонального розвитку, програма комплексного відновлення, міжнародна підтримка.

Вступ

Актуальність дослідження правового регулювання післявоєнного відновлення економіки України обумовлена важливістю завдань, які стоять перед українським суспільством і державою у сфері відновлення економіки

¹ **Омельченко Андрій Володимирович** – доктор юридичних наук, професор, перший проректор Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Сфера наукових інтересів: конституційне право, адміністративне право, цивільне, господарське, інвестиційне право, право зовнішньоекономічної діяльності, право Європейського Союзу, міжнародне економічне право та міжнародне порівняльне право. Електронна адреса: melchenko_andrii@kneu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8407-8555>

після закінчення військових дій на території України. Тому метою статті є характеристика стану правового забезпечення регулювання післявоєнного відновлення економіки України.

Окремі аспекти організаційно-правового забезпечення післявоєнного відновлення економіки України вже стають предметом досліджень в юридичній науці^{2, 3, 4}, однак комплексне дослідження правового регулювання післявоєнного відновлення економіки України не проводилося.

Правові засади відновлення регіонів

Основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України, особливості відновлення регіонів та територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України встановлює Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. Відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, є одним із напрямів державної регіональної політики. Відповідно до ст. 1 зазначеного закону відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, визначається як комплекс першочергових організаційних, фінансових та інших заходів, що спрямовуються на прискорене відновлення об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового та громадського призначення до стану, що дозволяє забезпечити повернення в регіон внутрішньо переміщених осіб та біженців, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання⁵.

Відновлення та розвиток територіальних громад і регіонів здійснюється на основі проектів місцевого розвитку та проектів регіонального розвитку (інвестиційних проектів регіонального розвитку). Згідно із ст. 1 Закону України «Про засади державної регіональної політики» проект місцевого розвитку – це комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем розвитку територіальної громади, спрямованих на досягнення цілей, визначених стратегією розвитку територіальної громади та/або планом відновлення та розвитку територіальної громади. У свою чергу проект регіонального розвитку (інвестиційний проект регіонального

² Орлова О. С. Післявоєнна відбудова України: аналіз окремих програмних засад. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 3 (2024). С. 189-194. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/308192/299691>

³ Міщенко В. С. Повоєнне відновлення України на засадах соціальної справедливості (економіко-правовий аспект). *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12/2023. С. 150-152. URL: http://lsei.org.ua/12_2023/36.pdf

⁴ Бедрій Р. Б. Організаційно-правове забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України. *Економіка та право*. 2023, № 3. С. 53-60. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/view/5811/5154>

⁵ Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

розвитку) визначається як комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем регіонального розвитку, спрямованих на досягнення цілей, визначених Державною стратегією регіонального розвитку України або регіональною стратегією розвитку та/або планом відновлення та розвитку регіонів, що впливає на макрорегіон, регіон чи його частину, оформлений як документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються дії учасників проекту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту протягом встановлених строків⁶.

До документів, що розробляються для відновлення та розвитку регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, належать: 1) план відновлення та розвитку регіонів; 2) плани відновлення та розвитку територіальних громад.

Для планування відновлення та стимулювання розвитку регіонів та територій, а також з метою запровадження органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування спеціальних механізмів та інструментів визначаються такі функціональні типи територій: 1) території відновлення; 2) регіональні полюси зростання; 3) території з особливими умовами для розвитку; 4) території сталого розвитку.

Територіями відновлення є мікрорегіони, територіальні громади, на території яких відбувалися бойові дії та/або які були тимчасово окуповані, та/або території яких зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій, а також які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку та значним переміщенням населення до інших регіонів та/або інших держав⁷.

Відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, здійснюється відповідно до плану відновлення та розвитку регіонів, розробленого і затвердженого відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики». При розробленні плану відновлення та розвитку регіонів враховується наявний потенціал та перспективна спеціалізація територій.

План відновлення та розвитку регіонів затверджується Кабінетом Міністрів України. Проект плану відновлення та розвитку регіонів розробляється Мінінфраструктури разом з іншими заінтересованими центральними та місцевими органами виконавчої влади у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 р. № 731 «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» були затверджені Порядок визначення територій відновлення та Порядок розроб-

⁶ Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

⁷ Ibid.

лення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад⁸.

Слід зазначити, що план відновлення та розвитку регіонів включає регіональні плани відновлення та розвитку, а також окремі заходи і проекти регіонального розвитку та/або проекти місцевого розвитку територіальних громад. Проект регіонального плану відновлення та розвитку розробляється відповідною Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською або Севастопольською міською державною адміністрацією в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та подається до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, для включення його до плану відновлення та розвитку регіонів⁹.

План відновлення та розвитку територіальної громади розробляється та затверджується відповідною сільською, селищною, міською радою у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України¹⁰.

Висвітлюючи повноваження суб'єктів державної регіональної політики щодо відновлення відповідних територій, слід зазначити, що:

- до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері державної регіональної політики, серед іншого, відносяться затвердження Державної стратегії регіонального розвитку України, плану заходів з її реалізації, переліку та складу відповідного функціонального типу територій, а також плану відновлення та розвитку регіонів; визначення порядку розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів, планів відновлення та розвитку територіальних громад;

- до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, належать підготовка та внесення у встановлений порядок проектів нормативно-правових актів з питань відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України; розроблення спільно з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади плану відновлення та розвитку регіонів;

- до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регіональну політику, належить реалізація спільно з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування заходів з відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України;

⁸ Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 року № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#n36>

⁹ Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

¹⁰ Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 року № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#n36>

- до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері державної регіональної політики належать забезпечення розроблення проекту регіонального плану відновлення та розвитку і подання його до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, для включення до плану відновлення та розвитку регіонів; погодження проектів планів відновлення та розвитку територіальних громад;

- сільські, селищні, міські ради затверджують плани відновлення та розвитку територіальних громад¹¹.

Узгодження діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України та регіональних стратегій розвитку визначається Планом заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України, планами заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку, а також планом відновлення та розвитку регіонів.

Відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регіональної політики» для ефективної реалізації регіональної політики, розробки та реалізації проектів регіонального розвитку та отримання фінансування для таких проектів (як бюджетного походження, так і за рахунок міжнародних фінансових та грантових проектів), відповідні обласні ради та обласні державні адміністрації та інші співзасновники можуть створювати агенції регіонального розвитку. Законодавством передбачено, що агенція регіонального розвитку є неприбутковою установою, що утворюється з метою ефективної реалізації державної регіональної політики в регіоні, та не є бюджетною установою. До завдань агенції регіонального розвитку у сфері державної регіональної політики, серед іншого, відноситься участь у розробленні проекту регіонального плану відновлення та розвитку, планів відновлення та розвитку територіальних громад.

Одним із механізмів фінансування державної регіональної політики є план відновлення та розвитку регіонів, на фінансування якого спрямовується державна підтримка регіонального розвитку. Пріоритетність реалізації заходів та проектів плану відновлення та розвитку регіонів є одним із принципів державної підтримки регіонального розвитку. Під час складання Бюджетної декларації та проекту Державного бюджету України на відповідний період передбачається окрема бюджетна програма, спрямована на фінансування заходів з відновлення регіонів і територій, а також програм і проектів регіонального розвитку та/або проектів місцевого розвитку.

¹¹ Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

Програми комплексного відновлення територій

Крім Закону України «Про засади державної регіональної політики» питання відновлення територій врегульовані нормами Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року № 3038-VI, у якому використовується термін «програма комплексного відновлення»¹².

Так, програма комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) (програма комплексного відновлення) визначається як обласна або місцева програма відновлення територій, яка визначає основні просторові, містобудівні та соціально-економічні пріоритети політики відновлення і включає комплекс заходів для забезпечення відновлення території відповідної області, території територіальної громади (її частини), яка постраждала внаслідок збройної агресії проти України або в якій сконцентровані соціально-економічні, інфраструктурні, екологічні чи інші кризові явища. Програма комплексного відновлення не належить до містобудівної документації¹³.

Програма комплексного відновлення області розробляється за рішенням голови обласної державної адміністрації у формі електронного документа та вноситься до Реєстру будівельної діяльності у форматі, визначеному Кабінетом Міністрів України в Порядку ведення електронної системи¹⁴.

Програма комплексного відновлення області включає: 1) загальний опис області; 2) інформацію про наявність містобудівної документації на території області, аналіз щодо її актуальності та ступінь її реалізації; 3) аналіз негативних впливів (у тому числі бойових дій, терористичних актів, диверсій, надзвичайних ситуацій), що призвели до необхідності розроблення програми; 4) аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності області; 5) інформацію щодо необхідності підготовки території (у тому числі здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель та споруд, рекультивації земель); 6) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення населених пунктів (територій), що постраждали внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, надзвичайних ситуацій; 7) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення інженерно-транспортної, енергетичної інфраструктури, інфраструктури електронних комунікаційних мереж, інженерної інфраструктури меліоративних систем; 8) обґрунтовані пропозиції щодо зміни функціонального призначення окремих територій області (які

¹² Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

¹³ Ibid.

¹⁴ Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#n40>

мають вплив на інтереси декількох територіальних громад) з урахуванням існуючої забудови та наявної містобудівної документації; 9) обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери (які мають вплив на інтереси декількох територіальних громад); 10) загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення, розвитку території області та заходи для їх реалізації; 11) попередній фінансово-економічний розрахунок заходів для забезпечення комплексного відновлення області; 12) пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення області. Фінансування робіт з розроблення програми комплексного відновлення області здійснюється за рахунок бюджетних коштів, міжнародної технічної та/або поворотної чи безповоротної фінансової допомоги міжнародних організацій¹⁵.

Програма комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) розробляється за рішенням виконавчого органу сільської, селищної, міської ради. Програма комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) розробляється у формі електронного документа та вноситься до Реєстру будівельної діяльності у форматі, визначеному Кабінетом Міністрів України в Порядку ведення електронної системи¹⁶.

Програма комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) включає: 1) загальний опис населеного пункту (території), для якого (якої) вона розробляється, у тому числі: а) географічне розташування; б) загальна економічна оцінка; в) загальна екологічна оцінка; г) кількість постійного населення; ґ) кількість тимчасово переміщеного населення; 2) інформацію про наявність містобудівної документації на території територіальної громади (її частини), аналіз щодо її актуальності та ступінь її реалізації; 3) аналіз негативних впливів (у тому числі бойових дій, терористичних актів, диверсій, надзвичайних ситуацій), що призвели до необхідності розроблення програми; 4) аналіз негативних впливів, що призвели до необхідності розроблення програми, на традиційний характер середовища, історичні ареали населених місць, об'єкти культурної спадщини; 5) аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території територіальної громади (її частини); 6) інформацію щодо необхідності підготовки території (у тому числі здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель та споруд, рекультивації земель); 7) інформацію про шкоду, заподіяну бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, надзвичайними ситуаціями: а) об'єктам житлової нерухомості та об'єктам громадського призначення; б) об'єктам виробничого комплексу

¹⁵ Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

¹⁶ Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#n40>

(промисловості, сільського господарства тощо); в) об'єктам соціальної сфери; г) об'єктам культурної спадщини; г) об'єктам житлово-комунального господарства; д) об'єктам інженерно-транспортної, енергетичної інфраструктури, інфраструктури електронних комунікаційних мереж, інженерної інфраструктури меліоративних систем; е) захисним спорудам цивільного захисту; є) іншим об'єктам, що мають вплив на життєдіяльність відповідної території територіальної громади (її частини) (за наявності); 8) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення пошкоджених об'єктів шляхом виконання робіт з реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту; 9) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкодження або зруйновані, з визначенням застосування проектів повторного використання та розроблення індивідуальних проектних рішень; 10) інформацію щодо необхідних заходів інженерної підготовки та інженерного захисту території; 11) обґрунтовані пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій територіальної громади (її частини) з урахуванням існуючої забудови та наявної містобудівної документації; 12) пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні; 13) обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери; 14) план заходів для забезпечення комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) з визначенням пріоритетності; 15) попередній фінансово-економічний розрахунок для забезпечення заходів комплексного відновлення території територіальної громади (її частини); 16) пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення території¹⁷.

Інституційно-організаційна підготовка

Указом Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022 була утворена Національна рада з відновлення України від наслідків війни як консультативно-дорадчий орган при Президентові України, та затверджене положення про неї¹⁸.

Основним завданням Ради є розроблення плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України. Національна рада з відновлення України від наслідків війни відповідно до Указу Президента від 21 квітня 2022 року № 266/2022 в рамках 24 робочих груп розробила План відновлення України¹⁹.

¹⁷ Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

¹⁸ Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>

¹⁹ План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>

10 травня 2024 року Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України було презентовано проект Закону України «Про засади відновлення України». Цей законопроект знаходиться на етапі доопрацювання. Метою проекту цього закону є врегулювання основних правових, організаційних та фінансових засад для здійснення ефективного, прозорого та підзвітного відновлення України, а також засад створення та функціонування системи DREAM. Вперше на законодавчому рівні пропонується врегулювання засад функціонування Єдиної цифрової системи відновлення України DREAM – інтегрованої інформаційно-комунікаційної системи, що призначена для автоматизації процесів управління проектами відновлення, а також для моніторингу реалізації цих проектів та використання фінансових ресурсів²⁰.

Важливими є міжнародне обговорення та міжнародна підтримка питань повоєнного відновлення України. В цьому напрямку відбулося п'ять важливих міжнародних заходів: Конференція в Лугано (4-5 липня 2022 року); Берлінська конференція (25 жовтня 2022 року); Конференція з відновлення України у Римі (26 квітня 2023 року); Конференція в Лондоні (21-22 червня 2023 року); Конференція в Берліні (11-12 червня 2024 року).

Висновок

В Україні сформоване законодавство, спрямоване на врегулювання процесів післявоєнного відновлення економіки України. Однак зазначене законодавство потребує свого подальшого розвитку та конкретизації. Актуальним у цьому відношенні є прийняття окремого спеціального комплексного закону про післявоєнне економічне відродження України та приведення відповідність із ним інших законів України.

Список літератури

1. Бедрій Р. Б. Організаційно-правове забезпечення відбудови та економічного розвитку міст у контексті повоєнного відновлення України. *Економіка та право*. 2023, № 3. С. 53-60. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/view/5811/5154>
2. Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#n40>
3. Міщенко В. С. Повоєнне відновлення України на засадах соціальної справедливості (економіко-правовий аспект). *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12/2023. С. 150-152. URL: http://lsey.org.ua/12_2023/36.pdf

²⁰ Повідомлення про оприлюднення пропозицій робочої групи з напрацювання законодавчих ініціатив щодо відновлення України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35630.html>

4. Орлова О. С. Післявоєнна відбудова України: аналіз окремих програмних засад. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 3 (2024). С. 189-194. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/308192/299691>
5. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
6. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>
7. Повідомлення про оприлюднення пропозицій робочої групи з напрацювання законодавчих ініціатив щодо відновлення України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35630.html>
8. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
9. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 року № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#n36>
10. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

Стаття надійшла до редакції 8 листопада 2024 р.

Прийнято до публікації: 20 листопада 2024 р.

Опубліковано: 31 грудня 2024 р.